

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Koszt braku działań na poziomie europejskim – korzyści płynące z jednolitego rynku”

(opinia rozpoznawcza)

(2022/C 443/07)

Sprawozdawca: **Philip VON BROCKDORFF**

Współsprawozdawczyni: **Émilie PROUZET**

Wniosek o konsultację	Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej, 26.1.2022
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	27.6.2022
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	63/1/1
Data przyjęcia na sesji plenarnej	13.7.2022
Sesja plenarna nr	571
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	194/0/3

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) uważa, że celem jednolitego rynku jest poprawa dobrobytu poprzez konwergencję społeczno-gospodarczą, która pozwoli zmniejszyć nierówności i nie dopuścić do tego, aby pogłębiające się nierówności społeczne stały się poważną przeszkodą dla europejskiej integracji.

1.2. EKES uważa, że krajowe akty prawne, które mogą być przeszkodą dla rynku wewnętrznego, należy zgłaszać Komisji Europejskiej (KE), a następnie poddać komentarzowi i ocenie. Inaczej przedmiotowe procedury będą niepotrzebną przeszkodą i pozostaną nieskuteczne.

1.3. W odniesieniu do certyfikacji krajowej EKES zaleca, aby w ramach „wzmocnionej współpracy” państwa członkowskie zobowiązały się do stosowania mniej restrykcyjnych środków krajowych.

1.4. Komitet wzywa także do skutecznego wdrażania i egzekwowania już wynegocjowanych i przegłosowanych dyrektyw, takich jak pakiet dotyczący lepszego stanowienia prawa.

1.5. EKES uważa, że akt o usługach cyfrowych⁽¹⁾ oraz akt o rynkach cyfrowych⁽²⁾ stanowią ważny krok w kierunku zapewnienia równych szans operatorom na rynkach cyfrowych. Priorytetem powinna być także maksymalna harmonizacja aktu o rynkach cyfrowych.

1.6. Dla europejskiej innowacyjności, rozwoju przedsiębiorstw i wspierania jednolitego rynku cyfrowego równie ważny jest swobodny przepływ danych.

1.7. Komitet podkreśla, że terytorialne ograniczenia dostaw utrudniają rozwój jednolitego rynku, i wzywa Komisję Europejską do zajęcia się ich antykonkurencyjnym skutkiem.

1.8. EKES zaleca skoordynowane podejście państw członkowskich do wprowadzania do obrotu produktów, na które wpływ ma kryzys w Ukrainie. Kryzys spowodowany agresją Rosji doprowadził do poważnych ograniczeń dostaw.

⁽¹⁾ COM(2020) 825 final (Dz.U. C 286 z 16.7.2021, s. 70).

⁽²⁾ COM(2020) 842 final (Dz.U. C 286 z 16.7.2021, s. 64).

1.9. EKES zaleca skuteczniejsze środki z zakresu polityki krajowej i zachęty do mobilności z naciskiem na aktywną politykę rynku pracy, takie jak świadczenia pracownicze dla pracowników z UE.

1.10. Mając na uwadze, że unia rynków kapitałowych jest złożonym projektem, EKES zauważa, że w UE nadal istnieje 27 rynków kapitałowych i finansowych, które nie działają jako całość, a tym samym ograniczają potencjał jednolitego rynku.

1.11. W obecnym czasie ogromnej niepewności konieczne jest zapewnienie takiej polityki konkurencji, która będzie ukierunkowana przede wszystkim na realizację przemian, do których zobowiązała się UE. Ponadto należy przeciwdziałać wszelkim formom dumpingu handlowego, socjalnego, regulacyjnego, podatkowego lub środowiskowego, które zakłócają konkurencję.

1.12. Wreszcie EKES uważa, że aby pomóc tworzyć odporność, dywersyfikację i ambitny program na rzecz handlu, należy przyjąć, zwłaszcza w kluczowych sektorach, otwartą strategiczną autonomię.

2. Kontekst

2.1. Założenia jednolitego rynku

2.1.1. Celem jednolitego rynku UE jest usunięcie barier w przepływie towarów, usług, kapitału i osób na rzecz zwiększenia wydajności i konkurencyjności w całej UE.

2.2. Współodpowiedzialność za jednolity rynek

2.2.1. Za funkcjonowanie jednolitego rynku odpowiadają wspólnie UE i państwa członkowskie. Obecnie nadal istnieje jednak wiele różnic w interpretowaniu i stosowaniu prawa UE. W wielu przypadkach różnice te można uznać za nieuzasadnione lub nieproporcjonalne. W każdym razie są one przeszkodą dla swobodnego przepływu osób, towarów i usług.

2.3. Odpowiedzialność państw członkowskich

2.3.1. Choć obiektywnie rzecz biorąc mogą istnieć ważne powody rozbieżności między państwami członkowskimi, jednak uzasadnienia te nie zawsze są podawane, a państwa członkowskie nie dążą do zrównoważenia uzasadnienia na szczeblu krajowym z możliwymi negatywnymi skutkami dla jednolitego rynku. W rezultacie w UE nadal istnieje wiele barier regulacyjnych i innych niż regulacyjne, które sprawiają, że jednolity rynek jest niepełny i rozdrobniony, jak np.:

- uzasadnianie ustawodawstwa krajowego argumentem stosowania zasady pomocniczości,
- pomijanie zasady wzajemnego uznawania,
- liczne przypadki przesadnej transpozycji uzgodnionych na szczeblu UE unijnych tekstów prawnych, zwane inaczej nadmiernie rygorystycznym wdrażaniem, oraz transpozycji niezgodnych, dokonywanych przez rządy i parlamenty krajowe. W konsekwencji niewłaściwe lub niepełne stosowanie prawodawstwa UE oraz stosowanie przez państwa członkowskie przepisów krajowych, które są sprzeczne z celami jednolitego rynku, prowadzi do szeregu barier utrudniających osiągnięcie tych celów. Niedokładne lub nieprawidłowe wdrażanie przez państwa członkowskie oraz brak egzekwowania przez Komisję mają zatem szkodliwe konsekwencje dla obywateli i przedsiębiorstw zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym,
- przypadki stosowania na szczeblu krajowym przyszłych środków unijnych, kiedy to rządy i parlamenty starają się wyprzedzić wprowadzenie w życie polityki UE, stawiając na pierwszym miejscu interesy krajowe, mimo że polityka ta jest wciąż opracowywana przez Komisję. Przykładem tego stanu rzeczy jest polityka UE w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym,
- interesy krajowe przeważające w sprawach dotyczących strategicznych ekosystemów europejskich.

2.4. Koszty ekonomiczne ograniczeń w funkcjonowaniu jednolitego rynku

2.4.1. Wymienione wyżej przykłady ilustrują główne koszty braku działań na szczelnie europejskim, natomiast w wielu badaniach podkreśla się olbrzymie zyski gospodarcze płynące z „pełnego” jednolitego rynku. Ze sprawozdania ogólnego przedstawionego przez Parlament Europejski wynika, że są to kwoty od 650 mld EUR do 1,1 bln EUR rocznie, co stanowi równowartość 5 %- 8,6 % PKB Unii Europejskiej ⁽³⁾.

2.4.2. W tym samym badaniu przeprowadzonym przez RAND Europe na zlecenie Parlamentu Europejskiego zbadano wpływ gospodarczy obniżenia barier handlowych na jednolity rynek. Jak wynika z badania, wpływ poprawy przepływow handlowych, wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy dzięki niższym barierom handlowym przyniósłby korzyści gospodarcze w wysokości od 183 do 269 mld EUR rocznie ⁽⁴⁾.

2.4.3. Z punktu widzenia utraconych potencjalnych korzyści istotne są również szacunki Komisji Europejskiej dotyczące w pełni zintegrowanego jednolitego rynku cyfrowego UE. Komisja Europejska stwierdziła, że przyczyni się on do propagowania innowacji, wniesie do gospodarki UE 415 miliardów EUR rocznie i pozwoli utworzyć setki tysięcy nowych miejsc pracy ⁽⁵⁾.

2.4.4. Wszystko to wskazuje na znaczne potencjalne korzyści gospodarcze (i związane z nimi zwiększenie dobrobytu), jakie przyniósłby bardziej kompletny jednolity rynek. Innymi słowy, odpowiada to całkowitemu kosztowi ekonomicznemu braku działań na poziomie europejskim lub utraconej wartości dodanej i utraconego wspólnego dobra publicznego.

2.4.5. Pomimo ograniczeń rynek wewnętrzny przyczynia się, jak dotąd, do utrzymania i wspierania dobrobytu gospodarczego UE. Należy jednak zwiększyć konkurencyjność i odporność gospodarki UE poprzez dalsze reformy jednolitego rynku, a także poprzez zajęcie się kwestią zależności strategicznych. Należy też promować kulturę przedsiębiorczości w UE, w której innowacyjne przedsiębiorstwa każdej wielkości, a w szczególności mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), jak również przedsiębiorstwa typu start-up, otrzymają skuteczniejsze wsparcie i będą mogły rozwijać się, przyczyniając się do zwiększenia odporności i spójności społeczeństw. Równie ważne jest to, że dobrze funkcjonujący jednolity rynek ułatwi realizację wizji Europy o silniejszym wymiarze społecznym – takiej, która na pierwszym miejscu programu politycznego stawia dobrobyt obywateli i pomaga uniknąć różnic standardów społecznych w dół.

3. Ograniczenia

3.1. Istniejące ograniczenia obejmują zagadnienia związane z regulacjami, kwestiami wynikającymi z prawa krajowego, podatkami, logistyką i dostawami oraz innymi bardziej subtelnymi różnicami między państwami członkowskimi UE, które sprawiają, że handel w całej Unii jest nadal utrudniony.

3.2. Ograniczenia te hamują również rozwój kluczowych sektorów gospodarki, takich jak usługi, które pozostają rozdrobione wzdłuż granic państwowych, co przedstawiono poniżej:

- historycznie restrykcyjne przepisy krajowe często uzasadniane zasadą pomocniczości,
- wadliwe wdrożenie i stosowanie dyrektywy usługowej, które stoi na przeszkodzie swobodzie przedsiębiorczości, swobodnemu przepływowi usług i swobodzie świadczenia usług,
- krajowe przepisy prawa handlowego, które utrudniają przedsiębiorcom prowadzenie działalności gospodarczej. Często przepisy te ograniczają konkurencyjność sektora, są protekcyjniste i podważają inwestycje godnych zaufania i legalnie działających przedsiębiorstw prowadzone w innych państwach członkowskich,
- wymogi krajowe utrudniające swobodny przepływ towarów. Często się zdarza, że państwa członkowskie nie powiadamiają o nowych krajowych wymogach technicznych zgodnie z procedurą określoną w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1535 ⁽⁶⁾ i nie stosują zasady wzajemnego uznawania w obszarach niezharmonizowanych, co ma na przykład miejsce w przypadku nadmiernie rygorystycznego wdrażania dyrektyw.

⁽³⁾ <https://www.rand.org/blog/2017/11/why-the-eu-single-market-has-still-not-reached-its.html>.

⁽⁴⁾ <https://www.rand.org/blog/2017/11/why-the-eu-single-market-has-still-not-reached-its.html>.

⁽⁵⁾ <https://www.rand.org/blog/2017/11/why-the-eu-single-market-has-still-not-reached-its.html>.

⁽⁶⁾ Dyrektywa (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. C 241 z 17.9.2015, s. 1).

3.3. EKES zwraca uwagę, że postępowania w sprawie naruszenia są długotrwałe, kosztowne, a ich wynik jest niepewny. Z punktu widzenia przedsiębiorstw stanowi to zbyt wysoki koszt i zniechęca je do rozszerzania działalności lub inwestowania w innych częściach UE. Co więcej, ograniczenia te pozbawiają konsumentów większego wyboru, lepszych usług i niższych cen. EKES wzywa również Komisję do bardziej zdecydowanych działań, jeśli chodzi o wszczynanie postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

3.4. Wspomniany koszt ma wpływ na całą gospodarkę: ogranicza konkurencyjność, potencjał wzrostu i dalszy rozwój gospodarki rynkowej.

3.5. Wstrząsy zewnętrzne wpływają na UE tak jak na każdą inną gospodarkę, ale odpowiedź na te wstrząsy i sposób reagowania rynków są zasadniczo uwarunkowane krajową polityką poszczególnych państw członkowskich i środkami wprowadzanymi w celu pobudzenia zachowań gospodarczych. Wojna w Ukrainie uwidoczniała zależność UE od globalnych łańcuchów wartości. Narastający kryzys prawdopodobnie wpłynie na poszczególne sektory w różny sposób, ale nie ma wątpliwości, że na pancerzu jednolitego rynku pojawiły się rysy, takie jak ograniczenia w swobodnym przepływie towarów i usług oraz podstawowych produktów.

3.6. Należy ponadto zauważyć, że około 82 % produktów będących przedmiotem handlu na jednolitym rynku objętych jest zharmonizowanymi przepisami, a około 18 % wewnątrzunijnego handlu towarami podlega wzajemnemu uznawaniu. Wciąż jednak pojawiają się nowe krajowe przepisy techniczne, które wydają się sprzeczne z prawem UE. Ponadto w ostatnim czasie w wielu państwach członkowskich nastąpiło silne zaostrzenie krajowych wymogów dotyczących etykietowania produktów żywnościowych i napojów uzasadniane ochroną konsumentów i środowiska. Jednocześnie zasada wzajemnego uznawania nie funkcjonuje tak jak powinna. Dowodem na to jest fakt, że 71 % MŚP, które złożyły wniosek w ramach istniejącego systemu wzajemnego uznawania niezharmonizowanych towarów, otrzymało decyzję odmowną w sprawie dostępu do rynku.

4. Przeciwdziałanie ograniczeniom

4.1. Środki, o których mowa poniżej, pomogłyby również w odblokowaniu niektórych potencjalnych korzyści gospodarczych wynikających z jednolitego rynku.

4.2. Skuteczniejsze wykorzystanie istniejących narzędzi

4.2.1. EKES uważa, że projekty tekstów krajowych, które mogą być przeszkodą dla rynku wewnętrznego, należy zgłaszać KE, a następnie poddać komentarzowi i ocenie. Bez zobowiązania państw członkowskich do zgłaszania i komentarza/oceny, procedury te pozostają nieskuteczne. W związku z tym konieczny jest skuteczniejszy nadzór wspierający harmonizację przepisów dotyczących rynku produktów w państwach członkowskich. Przykładowo w sektorze handlu detalicznego doszło ostatnio do gwałtownego wzrostu ograniczeń krajowych w ramach zezwoleń i wymogów stosowania materiałów miejscowego pochodzenia. Jest to sprzeczne z art. 28 i 30 Traktatu, a w odniesieniu do zakupów produktów, które zostały już legalnie wprowadzone na jednolity rynek, często stosuje się ponowne badania krajowe. EKES jest także zdania, że w odniesieniu do usług procedura powiadamiania na mocy dyrektywy usługowej nie funkcjonuje tak dobrze, jak oczekiwano. Jeśli chodzi o swobodę przedsiębiorczości, EKES z przykrością odnotowuje, że państwa członkowskie nie osiągnęły kompromisu w sprawie wniosku dotyczącego tzw. dyrektywy w sprawie powiadomień dotyczących usług. Tekst ten poprawiłby skuteczność obowiązkowego powiadamiania Komisji przez państwa członkowskie o projektach przepisów ustawowych lub wykonawczych w zakresie systemów zezwoleń dotyczących usług (a zatem dotyczących również planowania przestrzeni miejskiej) ⁽⁷⁾. EKES wzywa też KE i państwa członkowskie do przedstawiania bardziej szczegółowych informacji na temat uzasadnień stosowanych przez państwa członkowskie przy powiadamianiu o przepisach technicznych oraz na temat proporcjonalności tych przepisów. Ważne jest również zapewnienie, aby wymogi, o których powiadomiły państwa członkowskie, były poddawane odpowiedniej kontroli niezależnie od stosowanej procedury powiadomienia ⁽⁸⁾. Zdaniem EKES-u, aby zmierzyć się z problemem u jego podstaw, potrzebna jest dalsza zmiana w procesie ustawodawczym i przejście od minimalnej do maksymalnej harmonizacji.

4.2.2. Innym obszarem budzącym obawy jest stosowanie środków, które wyprzedzają planowane regulacje UE, takich jak certyfikacja krajowa stosowana wyraźnie w celu zapewnienia pewnego poziomu ochrony, szczególnie w sektorze rolno-spożywczym. W opinii EKES-u takie ograniczenia mają charakter jawnie protekcyjny, a gdy zostaną ujawnione, proces prowadzący do ich wycofania jest często powolny i uciążliwy, co sprawia, że dla sprzedawców detalicznych utrzymują się one zdecydowanie zbyt długo. Aby temu zapobiec, EKES uważa, że w ramach wzmocnionej współpracy, w sposób dopuszczony w Traktacie, państwa członkowskie mogłyby zamiać zobowiązać się do stosowania mniej restrykcyjnych środków krajowych. EKES odnosi się również do ogólnoeuropejskiego indywidualnego produktu emerytalnego jako do standardowych ram wspierania jednolitego rynku, które można by zastosować w innych dziedzinach.

⁽⁷⁾ 2016/0398(COD); https://eur-lex.europa.eu/procedure/PL/2016_398.

⁽⁸⁾ Badanie oceny proporcjonalności dokonywanej przez państwa członkowskie w ramach przyjmowania wymogów związanych z zakładaniem punktów sprzedaży detalicznej zgodnie z dyrektywą 2006/123/WE.

4.2.3. EKES jest także zdania, że skutecznym narzędziem rozwiązywania takich problemów może być europejski semestr, szczególnie poprzez proporcjonalne działania ze strony Komisji, w tym i ewentualne zawieszanie funduszy UE, jeśli zobowiązania do przestrzegania zaleceń dla poszczególnych krajów nie są przestrzegane. Jest to zgodne z przewodnikiem Komisji Europejskiej dla państw członkowskich dotyczącym planów odbudowy i zwiększania odporności, w którym podkreślono usunięcie regulacyjnych i pozaregulacyjnych barier na rynku wewnętrznym, a także z warunkami, na jakich państwa członkowskie muszą spełnić wymogi europejskiego semestru.

4.2.4. Wreszcie Komitet wzywa do skutecznego wdrażania i egzekwowania już wynegocjowanych i przegłosowanych dyrektyw. W związku z tym Komisja Europejska i państwa członkowskie powinny zobowiązać się do wdrożenia pakietu dotyczącego lepszego stanowienia prawa, który zostanie poddany wysokiej jakości ocenom skutków.

4.3. Uwolnienie potencjału jednolitego rynku cyfrowego

4.3.1. EKES uważa, że rozwijająca się gospodarka cyfrowa w Europie stwarza możliwości wzrostu gospodarczego, przy czym potencjalne korzyści gospodarcze można osiągnąć dzięki większej integracji usług cyfrowych we wszystkich państwach członkowskich.

4.3.2. W związku z tym Komitet sądzi, że akt o usługach cyfrowych oraz akt o rynkach cyfrowych to ważny krok w kierunku zapewnienia równych szans operatorom na tych rynkach. Poprzez skoncentrowanie się na konkretnych usługach, niezależnie od lokalizacji dostawcy usług lub od prawa właściwego dla świadczenia usług, w obu tych aktach odpowiednio zajęto się kwestią równego traktowania europejskich i światowych podmiotów internetowych. Ponadto absolutnym priorytetem dla EKES-u jest zapobieganie dalszemu rozdrobnieniu rynku wewnętrznego przez mnożące się przepisy krajowe.

4.3.3. Również zwiększenie wykorzystania usług online i poprawa infrastruktury cyfrowej w UE mogą przynieść znaczące zyski finansowe. W tym kontekście Komisja Europejska zaleca przejście do w pełni funkcjonującego systemu elektronicznych zamówień publicznych i e-fakturowania. Zgodnie z oszacowaniami pełne przejście na elektroniczne zamówienia publiczne mogłoby przynieść imponującą kwotę 50–75 mld EUR rocznie⁽⁹⁾.

4.3.4. Wreszcie EKES jest zdania, że swobodny przepływ danych jest niezbędny dla europejskiej innowacji, rozwoju przedsiębiorstw każdej wielkości, tworzenia miejsc pracy i osiągnięcia jednolitego rynku cyfrowego. Przepisy wspierające swobodny przepływ danych już obowiązują. Należy jednak unikać wszelkich nieuzasadnionych wymogów dotyczących lokalizacji danych.

4.4. Odblokowanie ograniczeń dostaw

4.4.1. EKES zauważa, że do ułatwienia handlu w UE przyczyniło się rozporządzenie w sprawie blokowania geograficznego z 2018 r. Europejscy konsumenci są jednak nadal narażeni na blokowanie geograficzne towarów i usług. EKES zwraca uwagę na istnienie trwałych terytorialnych ograniczeń dostaw, które mogą się urzeczywistnić za sprawą różnych praktyk, takich jak odmowa realizacji dostaw lub groźba zaprzestania dostaw do konkretnego dystrybutora – co ogranicza ilości dostępne do sprzedaży w państwach członkowskich – niewytłumaczalne różnice w asortymencie i cenach produktów między państwami członkowskimi lub ograniczenia dotyczące wersji językowych opakowań produktów. EKES zaznacza, że terytorialne ograniczenia dostaw utrudniają rozwój jednolitego rynku i wstrzymują wynikające z niego potencjalne korzyści dla konsumentów. Wzywa Komisję do zajęcia się antykonkurencyjnym wpływem tych ograniczeń z myślą o zapewnieniu w pełni funkcjonującego jednolitego rynku.

4.4.2. Rosyjska inwazja na Ukrainę ujawniła ogromne zagrożenia dla bezpieczeństwa energetycznego i żywnościowego wymagające jednolitego podejścia strategicznego ze strony UE. EKES jest zdania, że dobrze funkcjonujący jednolity rynek może wesprzeć tę strategię, a ponadto złagodzić niektóre presje cenowe, które szybko podkopują siłę nabywczą w całej Unii. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje starania na szczeblu UE zmierzające do współpracy w zakresie wspólnego zakupu gazu (na zasadzie dobrowolności) w celu złagodzenia presji na ceny energii.

4.4.3. Wyraża jednak ubolewanie, że nie próbowano uzgodnić między państwami członkowskimi skoordynowanego podejścia dotyczącego wprowadzania do obrotu innych produktów, na które wpływ ma kryzys w Ukrainie.

⁽⁹⁾ <https://www.rand.org/blog/2017/11/why-the-eu-single-market-has-still-not-reached-its.html>

4.5. Zwiększenie transgranicznej mobilności pracowników i specjalistów

4.5.1. Transgraniczna mobilność pracowników i specjalistów w całej UE pozostaje, pomimo polityki UE mającej na celu ułatwienie swobodnego przepływu osób, wyzwaniem ograniczającym podaż i powodującym niedopasowanie w takich sektorach jak branża informatyczna i branża zaawansowanych technologii. Dane europejskie i krajowe sugerują, że poziom mobilności zarówno pomiędzy państwami, jak i w ich obrębie pozostaje niski, także w porównaniu z sytuacją na poziomie międzynarodowym.

4.5.2. Mówiąc konkretnie, EKES zaleca bardziej skuteczne środki z zakresu polityki krajowej zapewniające zachęty do mobilności z naciskiem na aktywną politykę rynku pracy, takie jak świadczenia pracownicze dla pracowników z UE i krajów trzecich, którzy posiadają status uchodźcy. EKES jest bowiem zdania, że zachęty finansowe od państwa przyjmującego dla osób poszukujących pracy poza ich krajem czy regionem pochodzenia jeszcze bardziej motywowałyby do mobilności. Ponadto ważną rolę odegrałyby dalsze działania mające na celu poprawę informowania o ofertach pracy w innych państwach UE, jak również pomoc w relokacji w celu wsparcia logistyki związanej z przeprowadzką za granicę – np. znalezienie mieszkania, rejestracja do celów podatkowych, znalezienie szkoły dla dzieci, ewentualna pomoc w znalezieniu pracy dla partnerów itp. EKES przestrzega jednakże, że na mobilność pracowników w UE wpłynęło negatywnie fragmentaryczne podejście stosowane do tej pory. Należy unikać dalszej niespójnej polityki, szczególnie na szczeblu krajowym.

4.5.3. Problemem w całej UE pozostaje uznawanie dyplomów i kwalifikacji, które jest niezbędne do obsadzenia wolnych miejsc pracy w przypadku utrzymujących się niedoborów siły roboczej. EKES jest zdania, że obecny system nadal w zbyt dużym stopniu zależy od poszczególnych rządów, a państwa członkowskie mają swobodę w stosowaniu własnych przepisów. Komisja powinna zapewnić bardziej jednolite podejście, jeśli chodzi o uznawanie dyplomów i innych kwalifikacji w każdym z państw członkowskich.

4.5.4. Wreszcie zwiększenie mobilności pracowników i specjalistów z UE może nastąpić tylko pod warunkiem lepszego egzekwowania istniejących przepisów, dostępu do informacji oraz współpracy między państwami członkowskimi. EKES zauważa, że niechęć niektórych państw członkowskich do dalszych reform jednolitego rynku może wynikać z obawy, że mogą one prowadzić do potencjalnej krótkoterminowej utraty miejsc pracy i strat w poszczególnych sektorach, szczególnie w państwach, które już pozostają w tyle, jak również w państwach/sektorach o niskiej produktywności. Teoretycznie swobodny przepływ pracowników pomógłby rozwiązać ten problem, ale z krajowego punktu widzenia takie rozwiązanie doprowadziłoby do utraty zasobów i potencjalnego drenażu mózgow/umiejętności w okresie przejściowym.

4.6. Zwiększenie przepływu kapitału i usług finansowych w całej UE

4.6.1. Ten sam argument ma zastosowanie do rynków kapitałowych UE. EKES zdaje sobie sprawę, że unia rynków kapitałowych jest złożonym projektem mającym na celu pogłębienie i dalszą integrację rynków kapitałowych państw członkowskich UE. Wymaga on wprowadzenia środków i zmian regulacyjnych w wielu różnych dziedzinach i pociąga za sobą odpowiedzialność nie tylko na szczeblu UE, ale także na szczeblu każdego państwa członkowskiego. EKES uważa, że ukończenie prac nad unią rynków kapitałowych jest obecnie wciąż odległym celem. Pomimo pewnych postępów, szczególnie za sprawą pakietu na rzecz odbudowy rynków kapitałowych, w Unii nadal funkcjonuje 27 rynków kapitałowych, które nie działają jak jeden. Europejski sektor finansów jest wciąż silnie podzielony wzdłuż granic państwowych, a oszczędzający i inwestorzy są w dużym stopniu uzależnieni od krajowej specyfiki sektora. Dotyczy to również ogółu usług finansowych, w tym detalicznych usług finansowych i oszczędności krajowych.

4.6.2. W opinii EKES-u ogranicza to zarówno odbudowę gospodarczą, jak i sprawne funkcjonowanie jednolitego rynku. Korzyści gospodarcze wynikające z unii rynków kapitałowych są oczywiste, ale jej ukończenie wymaga zarówno politycznego zaangażowania poszczególnych państw członkowskich, jak i skutecznego przyjęcia inicjatyw pod przewodnictwem Komisji Europejskiej, w tym inicjatyw mających na celu wzmocnienie międzynarodowej roli euro. Ponadto nie należy lekceważyć roli transformacji cyfrowej w ułatwianiu tworzenia unii rynków kapitałowych.

4.7. Znacznie silniejsza wola polityczna do usunięcia ograniczeń jednolitego rynku

4.7.1. W obecnym czasie ogromnej niepewności EKES chciałby, aby polityka konkurencji była ukierunkowana przede wszystkim na realizację przemian, w które zaangażowała się UE. Przemiany te będą wymagały ambitnej polityki handlowej i inwestycyjnej, nadzwyczajnych inwestycji publicznych i prywatnych, innowacji, dalszego postępu społecznego, ekonomicznego i środowiskowego oraz sprawnie funkcjonującego jednolitego rynku. Wszystkie te działania muszą być wspierane przez ramy prawne i finansowe, które zapewnią równe szanse na rynku dla wszystkich zainteresowanych stron, wszystkich regionów i obywateli w całej UE. Kluczowym elementem tego procesu jest integralność i brak rozdrobnienia rynku wewnętrznego. Sprawnie funkcjonujący jednolity rynek i polityka konkurencji, które umożliwiają przedsiębiorstwom i konsumentom dostęp do szerokiej konkurencji rynkowej na równych zasadach, mają nadrzędne znaczenie, a tym samym stymulują efektywność i innowacyjność oraz tworzą środowisko, w którym może rozwijać się dobrze prosperująca działalność gospodarcza.

4.7.2. Naszym zdaniem harmonizacja i usunięcie przeszkód w swobodnym przepływie na danym terytorium pozwala na rozwój konkurencji, innowacje i wzrost produktywności. Należy przeciwdziałać wszelkim formom dumpingu handlowego, społecznego, regulacyjnego, podatkowego lub środowiskowego, które zakłócają konkurencję. Komitet oczekuje, że wszystkie państwa członkowskie będą się do tego stosować, i domaga się, aby nasi partnerzy zewnętrzni respektowali nasze podstawowe wartości i prawa zarówno w sferze społecznej, jak i działalności gospodarczej czy środowiskowej.

4.7.3. EKES przestrzega, że jednolity rynek nie powinien być dłużej postrzegany jako wyidealizowana wersja globalnej umowy handlowej, której właściwości można dostosować w ramach negocjacji. Jednolity rynek oznacza o wiele więcej. Dotyczy także poprawy dobrobytu poprzez konwergencję społeczną i gospodarczą, której celem jest zmniejszenie nierówności i zagwarantowanie, że pogłębiające się nierówności społeczne i ogólny wzrost ubóstwa nie staną się poważnymi przeszkodami w integracji europejskiej. EKES podkreśla w związku z tym znaczenie podstawowych praw socjalnych i pracowniczych do godnych wynagrodzeń i warunków pracy, nie tylko w ich interakcji ze swobodami gospodarczymi, ale także w odniesieniu do rynku wewnętrznego i rynku pracy, konkurencji i wszelkich innych środków polityki Unii, w tym między innymi w takich dziedzinach jak zarządzanie gospodarcze, handel, transformacja cyfrowa i środowisko. Ma on również na celu ochronę i wzmocnienie autonomii partnerów społecznych, wyraźnie nawiązując do poszanowania i promowania zbiorowych praw socjalnych. Kluczowe znaczenie ma również zapewnienie pełnej ochrony i gwarancji praw podstawowych w traktatach.

4.7.4. EKES zdaje sobie sprawę, że jednolity rynek musi stale reagować na zmiany w dziedzinie technologii, globalizację, rozwój edukacji, rynku pracy i kapitału, a także na globalne kryzysy i konflikty. W obecnej sytuacji nie ma miejsca na standardowe propozycje – przy tworzeniu wniosków legislacyjnych należy uwzględnić aktualną sytuację kryzysową i zmienione realia.

4.7.5. EKES jest również zdania, że należy zastosować otwartą strategiczną autonomię, zwłaszcza w kluczowych sektorach. Pomogłaby ona w budowaniu odporności w oparciu o otwartość, ambitną strategię handlową, współpracę z partnerami o podobnych poglądach, dywersyfikację i unikanie protekcjonizmu.

4.7.6. Podsumowując, EKES z żalem zauważa, że w przeddzień 30. rocznicy utworzenia jednolitego rynku europejskiego projekt ten wciąż nie jest ukończony.

Bruksela dnia 13 lipca 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego